Muistio

Työelämä
Mikko Räsänen

12.11.2024

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta HE 169/2024 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta kausityölain muuttamisesta. EK pitää oikeana tavoitetta turvata Suomeen tulevia luonnontuotteiden kerääjiä väärinkäytöksiltä. On tärkeätä, että toimialalla on selkeät, ennakoitavat säännöt metsämarjanpoimijoiden maahantulon ja työnteon järjestämiseen sekä viranomaisilla toiminnan valvontaan ja poimijoiden suojeluun. Metsämarjojen poiminnan lisääminen kausityölain soveltamisalaan on oikea ratkaisu. Yhdymme myös käsitykseen, ettei poimintaa ole mielekästä järjestää elinkeinonharjoittamisena.

Luonnontuotteiden hyödyntämisessä on paljon käyttämätöntä potentiaalia. TEM:n toimialaraportin mukaan sadosta kerätään vuosittain vain noin kymmenesosa ja teollisuudella on kapasiteettia lisätä tuotantoa. Ulkomaalaiset marjanpoimijat keräävät 80-90 % yritysten käyttämistä marjoista ja ala onkin riippuvainen kausityöntekijöistä. Poiminnan muuttuminen pääasiallisesti työsuhteiseksi vuonna 2024 vähensi poimijoiden määrää ja nosti kotimaisten marjojen hintaa teollisuudelle ja edelleen kuluttajille. Jatkossa on pystyttävä varmistamaan alan työllistämis- ja toimintaedellytykset Suomessa.

Esitetty sääntely parantaa työsuhteisten metsämarjanpoimijoiden asemaa, mutta ei tule täysin poistamaan hyväksikäytön riskiä. Poimijoiden rekrytoinnin Thaimaassa tulevat edelleen tekemään paikalliset työnvälittäjät. Poimijat myös edelleen tarvitsevat maastapoistumisluvan ennen lähtöä Suomeen. Thaimaassa on yrityksiä, jotka jo lähettävät marjanpoimijoita Ruotsiin omina työntekijöinään. Ne ilmeisesti voivat jatkossa lähettää poimijoita myös Suomeen työntekijän oleskeluluvalla.

Kausityölaki ja kausityödirektiivi eivät sovellu tilanteisiin, joissa ulkomainen työnantaja lähettää työntekijän Suomeen. Kun kausityölakia ei lainkaan sovelleta, lienee niin, ettei myöskään siinä olevaa rajoitusta -kausityöhön oikeuttavan luvan vaatimusta- voida soveltaa lähetettyihin työntekijöihin. Kun metsämarjojen poimintaa tai kausityöntekoa ei ole rajattu ulkomaalaislain soveltamisalan ulkopuolelle, on vaikea nähdä, miksi siihen työhön ei myönnettäisi työntekijän oleskelulupaa kuten Ruotsissa. Siellä jo pohditaan kausityölupien nimenomaista säätämistä yksinomaiseksi lupakategoriaksi metsämarjojen poimintaan.

Kuten esityksessä todetaan, marjojen poiminta ja myynti on ulkomaalaisille mahdollista edelleen myös marjalain mukaisena toimintana. Lisäksi on mahdollista, että kausityöntekijä tai muulla perusteella Suomessa oleskeleva harjoittaa poimintaa omaan lukuunsa vapaa-ajallaan. Tällaiset moninaiset tilanteet tullevat aiheuttamaan valvoville viranomaisille tulkinta- ja rajanveto-ongelmia.